

מי תופר לנו את הבגדים?

בעקבות הגילוי על מפעל בבעלות ישראלית שהעסיק עובדים בירדן בתנאים מחפירים התכנס פורום לדין בשאלות על תנאי הייצור, מפוטרי הטקסטיל בארץ והאחריות שלנו, הצרכנים רויטל מדר

"ואי פן הוא סיני בעל מפעל טקסטיל שמעסיק 1,000 עובדות ומספק סחורה לרשת מערבית שמוכרת בגדים בזול. מאז שהתחיל לעבוד עם חברה זו, דרישותיה הלכו והתקשחו. לוחות הזמנים הפכו צפופים כל כך שהפעלות של פן נאלצות לעבוד 12 שעות ביממה כדי לעמוד בהן. פן שומר על משמעת נוקשה במפעל שלו: אין ימי מחלה או ימי חופשה, לשירותים הולכים רק בסוף המשמרת, ואם מנהל העבודה נאלץ להכות את אחת העובדות שקצב עבודתה הואט, ההנהלה מעלימה מכך עין. כשהעלו את משכורת המינימום בסין ל-120 דולר לחדש העלה גם פן את המשכורות. אלא שעכשיו הוא לא מחשב להן את השעות הנוספות".

פן אינו קיים באמת, מסבירה איילין כהן, מנכ"לית "Beyond Business" משותפת של "חברת יעוץ בתחום האחריות החברתית-סביבתית. הוא רק מייצג טיפוסי של בעלי מפעלים רבים במדינות עולם שלישי, שתנאי התעסוקה שהם מציעים אינם כוללים חופש התאגדות, שכר הוגן, תשלום עבור שעות נוספות, תנאי סנטיציה הולמים וכו'. בנושא זה עסקו בפורום "מי תופר לנו את זה?", שהתקיים ביום חמישי בבית בנמל של חברת קום איל פו. הפורום נערך בעקבות דו"ח של ארגון NLC האמריקאי להגנה על זכויות עובדים שדיווח כי מפעל מוסא הירדני, שנמצא בבעלות ישראלית ומספק בגדים לחברות ישראליות, הוא סדנת יזע שמעסיקה את עובדיה בתנאים מחפירים.

למשתתפי הפורום, ביניהם חברי הכנסת שלי יחימוביץ' ואילן גילאון, דנה שקד מעמותת קו לעובד, ברור מי צריך לשאת באחריות. מנהל השיוק והפיתוח של חברת בגיר משה גדות סיפר: "אנחנו מייצרים בסין ובוויאטנם תוך הקפדה על עקרונות ה-Global Compact של האו"ם". עקרונות אלה מתייחסים להעסקה הוגנת ולאיכות הסביבה, ומטילים בשני המקרים את האחריות קודם כל על לקוח המפעל המייצר, כלומר על חברת האופנה. סיביל גולדפיין, מייסדת, מנכ"לית ובעלים של קבוצת קום איל פו, הוסיפה: "מאחר ש-95 אחוז מהייצור שלנו נעשה בארץ, קל לנו לבדוק האם הספקים שלנו, שחתמו על הקוד האתי, באמת עומדים בתנאים. ככלל, לדעתי הלקוחות צריכים לשאול בזמן הקניות איפה יוצרו הבגדים, על ידי מי ובאיילו תנאים".

הלקוח אשם

כוכב הפורום היה הלקוח הישראלי. גדות סיפר כי באנגליה יש מודעות גדולה מצד הצרכנים, כך שחברה שחותמת על הקוד האתי מרויחה לקוחות, ולא מפסידה אותם עקב העלייה הנדרשת במחיר. עדיין, גם החליפות של בגיר וגם

אין מודעות צרכנים. קונים בקניון איילון (צילום: תמר ריקו)

הבגדים של קום איל פו, רחוקים מלהיות נגישים לכל כיס, כך שקשה לראות את הציבור הרחב מתגייס למשימה. כשניסיתי לברר מה ההבדל בין מחירי של פריט שמוצר במפעל ששומר על הקוד האתי לבין מחירי של פריט שמוצר בסדנת יזע, טען גדות ש"קשה לכמת זאת באחוזים מדויקים. לרוב מדובר בעלות אפסית. אצלנו אומרים שאנחנו לא משחקים בחולצה של פאונד אחד, כי כנראה שבדרך משהו נעשק'. אם המחיר לא סביר, הצרכנים צריכים להבין את המשמעות ולהתרחק מהמוצר". גולדפיין מצדה העירה ש"חוסר המודעות בארץ פוגע בתחרותיות", שכן הצרכן הלא-מודע רואה את תג המחיר הגבוה – ותו לא.

הטרגדיה של עובדות הטקסטיל

הייצור במדינות העולם השלישי בעייתי מבחינה נוספת: היעלמותה של תעשיית הטקסטיל ממדינת ישראל, שלא מסוגלת להתחרות במשכורות הזעומות הנהוגות במזרח. ח"כ אילן גילאון לא מאמין שהייצור בארץ גורם להפסדים: "מה שמעניין את אנשי העסקים זה איך לשלם כמה שפחות ולשים בצד כמה שיותר. הייצור בארץ ישתלם להם בין כה וכה, הם פשוט יצטרכו להרוויח פחות. בו זמנית המדינה צריכה להבין שיותר זול לקנות לתופרת מקום עבודה מאשר דמי אבטלה".

חברת הכנסת שלי יחימוביץ' מספרת: "תעשיית הטקסטיל הייתה מהתעשיות המפוארות בארץ, אם כי היא כללה מלכוד בתקופות שבהן נשים בפריפריה נשלחו היישר לעבודה בה, בלי אפשרות לבחור בבגרות עיונית. נשים אלה למדו לעשות רק דבר אחד ובשכר נמוך מאוד, וזה מה שהן עשו כל חייהן, עד שבעלי החברות גילו ששכר

מפינה נגד העסקה בסדנאות יזע בניו יורק
צילום: Getty Images
Image bank

לחצו כאן להגדיל
הטקסט

המינימום שהן הרוויחו גבוה מדי לתעשיית הטקסטיל וזרקו הצידה דור שלם של נשים".

יש פתרון?

יחימוביץ' מציעה פתרונות משני כיוונים. "ראשית, אני מנסה להעביר חוק שיחייב את כוחות הביטחון הישראליים לרכוש טקסטיל בארץ. זה נהוג בארה"ב וזה משמר את התעשייה הזו בחיים. שנית, דווקא מאחר שהאופנה היא הקצה השני של תעשיית הטקסטיל, סוף שרשרת המזון, עלינו לזכור מי ייצר לנו את הבגדים. בדרך כלל אלה עובדי יזע, ובדרך כלל זה לא נעשה בארץ". כדי להבין שאפשר לקנות במחיר לא יקר גם בלי להחזיק בעבדים, יש לדעת שחברות רבות שומרות על הקוד האתי, ביניהן H&M שידועה במחיריה הנמוכים.

אופנה וחברה

תומכים בגאווה / מערכת "לאשה"

בעקבות הפיגוע נגד הקהילה הגאה התגייסו מעצבים ומפורסמים להפקת אופנה מרגשת [לכתבה המלאה](#)

האפשרות לשנות את התמונה בארץ תתרחש רק אם הצרכן הישראלי ידרוש שקיפות בכל הנוגע לייצור. בסופו של דבר, אומרת יחימוביץ', "בין כה וכה רוב הרווח משולשל לכיסו של היבואן. העובדה שאנחנו קונים מוצר בחמישה שקלים פחות רק מסייעת ליבואנים הממולחים להרוויח המון כסף על חשבוננו ועל חשבון העובדים; ולהפוך אותנו הן לקרבנות אופנה והן למקרבנים". ככלות הכל, הייצור הנרחב במדינות העולם השלישי לא הוביל לירידת המחירים. ההיפך הוא הנכון.

לרכישת מנוי לעיתון "לאשה" לחצו כאן

חזרה